

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Zaaknummer: 290023	Behandeld in commissies en raad	
	Datum beeldvormende commissie *	7 januari 2026
	Datum oordeelvormende commissie *	14 januari 2026
	Datum besluitvormende raadsvergadering	21 januari 2026
	Opsteller	K.J. Wijnja / H. Trul
	Telefoonnummer	06 25 01 72 69

*zie website voor de definitieve agenda.

Onderwerp:	Expeditie Harlingen
-------------------	---------------------

Te besluiten om

1. Onder voorbehoud van goedkeuring van de bestuurstafel van de Regio Deal een bedrag van € 578.289 beschikbaar te stellen voor de uitvoer van het plan Expeditie Harlingen en te dekken uit de reserve Willemshaven (€ 413.000) en de rijksbijdrage Regiodeal (€ 165.289);
2. Een (aanvullend) budget van € 100.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoer van het plan Expeditie Harlingen en te dekken uit de algemene investeringsreserve.

Inleiding

In 2024 heeft de gemeenteraad van Harlingen de Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030 vastgesteld. Een belangrijke uitwerking hiervan is het maritieme belevingsproject 'Expeditie Harlingen', waarmee de gemeente in 2025 is gestart. Het doel van dit project is om een onderscheidende maritieme beleving te realiseren die het dagrecreatieve aanbod rondom dit thema versterkt – zowel fysiek als digitaal. Het Visserij Ontwikkelplan (VOP) is de springplank geweest en dient als belangrijkste opmaat om het hele maritieme verhaal van Harlingen te kunnen vertellen en beleefbaar te maken.

Het concept Expeditie Harlingen omvat acht centrale thema's/verhaallijnen:

- Visserij (uitvoering reeds gestart via VOP)
- Nautische hulpdiensten
- Maritiem erfgoed
- Admiraliteit
- Walvisvaart
- Koopvaardij
- UNESCO Waddenzee Werelderfgoed
- Scheepsbouw

De hierboven beschreven thema's vormen de basis voor nieuwe toeristische producten en belevingen. De gemeente wil hiervoor een expeditiecentrum, als centrale publiekstrekker en jaarrond attractie, realiseren op de locaties Dok5 en de Willem Barentszwerf. Het is de ambitie om deze locaties stapsgewijs door te ontwikkelen tot slechtweervoorziening. Tevens

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

wordt met 'Expeditie Harlingen' voor een belangrijk deel invulling gegeven aan de doorontwikkeling van De Nieuwe Willemshaven.

Daarnaast bevat Expeditie Harlingen:

- Een digitaal belevingsplatform op het maritieme thema binnen de citymarketingwebsite Harlingen Welkom aan Zee;
- Uitwerking van het merk en de huisstijl Expeditie Harlingen (gekoppeld aan de citymarketing Harlingen Welkom aan Zee);
- Nieuw toeristisch-recreatief aanbod zoals arrangementen en routes (passend bij Expeditie Harlingen) waarbij op termijn arrangementen en maatwerkervaringen online boekbaar gemaakt worden.

Het plan van Expeditie Harlingen met alle ambities en acties is opgenomen in bijlage 1: Expeditie Harlingen. In bijlage 2 is een verdiepende uitwerking als onderbouwing te vinden.

Beoogd effect

De realisatie van een samenhangende maritieme beleving, die het unieke karakter van Harlingen als zeehavenstad versterkt, en zo optimaal mogelijk bijdraagt aan de toeristisch-recreatieve doelstellingen van de gemeente Harlingen als ook de toeristisch-recreatieve doorontwikkeling van De Nieuwe Willemshaven.

Argumenten

1.1. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de ambities en doelstellingen van de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030

In 2024 heeft de gemeenteraad de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030 unaniem vastgesteld. In de ontwikkelagenda staat beschreven dat er voor de gemeente kansen zijn om het dagrecreatieve aanbod op het maritieme aanbod te versterken en dat het van belang is om gericht op zoek te gaan naar een slechtweervoorziening. Expeditie Harlingen vertaalt de Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024–2030 in een concreet, onderscheidend concept dat de identiteit van Harlingen als zeehavenstad versterkt, beleefbaar maakt en het dagrecreatieve aanbod op dit thema verbindt.

Expeditie Harlingen creëert een (potentiële) jaarrond attractie. Daarnaast omvat Expeditie Harlingen de ontwikkeling van nieuw toeristisch-recreatief aanbod, dat interessant is voor een breed publiek (zoals kinderen) en goed aansluit bij de doelstellingen van het toeristisch beleid. Tot slot maakt Expeditie Harlingen speciaal ontwikkeld aanbod op termijn online boekbaar.

Met de uitvoering van Expeditie Harlingen verwachten wij het toerisme te kunnen bevorderen en het aantal dagbezoekers in de gemeente te kunnen laten groeien. Dit draagt bij aan een groei in het aantal overnachtingen bij logies, bestedingen bij horeca en winkels en levert daarmee een positieve bijdrage aan het voorzieningenniveau in onze gemeente.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

1.2. Hiermee kunnen we met meer daadkracht uitvoering geven aan het Visserij Ontwikkelplan (VOP) Harlingen, waarbij tevens extra waarde wordt toegevoegd aan de visserij belevingsonderdelen

Het Visserij Ontwikkelplan (VOP) Harlingen heeft betrekking op innovatie en ontwikkeling en de beleving van de (historische en) hedendaagse visserij. Het rijk heeft hier in 2023 rijksmiddelen voor beschikbaar gesteld. Bij de behandeling van de begroting 2025 heeft de gemeente haar cofinanciering voor het project geregeld.

Er worden twee percelen uitgevoerd in Harlingen, namelijk de ontwikkeling van het SICH (Shrimp Innovation Center Harlingen en garnalen conservering zeef) en de Visserij Experience. De gemeenteraad is hier eerder over geïnformeerd (raadsinformatiebrief van d.d. 2 oktober 2024). De Visserij Experience vormt daarbij een belangrijk onderdeel van Expeditie Harlingen (het geeft invulling aan de verhaallijn visserij) en heeft als opmaat gediend om het hele maritieme verhaal van Harlingen beleefbaar te maken.

Met de uitwerking van het plan Expeditie Harlingen hebben we de 7 visserij belevingsonderdelen gedefinieerd en geconcretiseerd in het bredere maritieme verhaal van Expeditie Harlingen. Dit zorgt ervoor dat het VOP geen losstaand project is, maar dat het onderdeel is van een groter geheel waardoor er extra meerwaarde gecreëerd wordt voor belevingsonderdelen van het VOP. Daarbij hebben wij de kans benut om deze onderdelen verder te concretiseren, waarbij er op specifieke locaties zijn bepaald voor de VOP onderdelen. Expeditie Harlingen helpt daarmee om de VOP onderdelen uit te voeren.

1.3. Met het uitvoeren van het plan Expeditie Harlingen kunnen we een centrale publiekstrekker ontwikkelen in het hart van De Nieuwe Willemshaven

Met de ontwikkeling van een publiekstrekker (zogenoemd 'expeditiecentrum') op De Nieuwe Willemshaven kunnen we als gemeente een nieuwe impuls geven aan Dok5 en het terrein van de Barentszwerf. Daarmee kunnen we een stevige impuls geven aan de toeristisch-recreatieve doorontwikkeling van De Nieuwe Willemshaven.

De verschillende belevingsonderdelen van Expeditie Harlingen worden daarbij gehuisvest in de binnenlocatie van het expeditiecentrum (loods Dok5). Denk daarbij bijvoorbeeld aan een permanente tentoonstelling over de visserij, de KNRM en een opwaardering van de bestaande tentoonstelling over Nova Zembla en Willem Barentsz. Er blijft daarbij ruimte voor culturele initiatieven die passen bij het concept van Expeditie Harlingen. Op termijn willen wij deze locatie ontwikkelen tot een jaarrond aantrekkelijke locatie en volwaardige slechtweervoorziening.

Op de buitenlocatie van het expeditiecentrum (het terrein zoals dat nu door de stichting Expeditieschip Willem Barentsz gebruikt wordt) worden verschillende buitenactiviteiten- en onderdelen ontplooit. Denk daarbij aan de beleving van de ambachten (zoals de scheepsbouw) en het plaatsen van een garnalenkotter als speel- of belevingsschip nabij of tegenover het terrein. Er blijft daarbij ruimte voor een werkplaats van de stichting Expeditieschip Willem Barentsz.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

In het plan van Expeditie Harlingen is concreet beschreven welke onderdelen, vanuit welke thema's en verhaallijnen, waar ontwikkeld worden.

1.4. Expeditie Harlingen zet Harlingen op de kaart als dé maritieme belevingsstad van Noord-Nederland en biedt lokale partijen nieuw perspectief

De gemeente Harlingen onderscheid zich, op vlak van haar identiteit en profiel, van andere bestemmingen door haar ligging en maritieme identiteit. Harlingen is de enige zeehavenstad van Friesland en heeft een rijk en roemrucht nautisch verleden. Met het plan Expeditie Harlingen maken we de maritieme geschiedenis van Harlingen (zoals bijvoorbeeld de walvisvaart, admiraliteit en koopvaardij) beleefbaar in verschillende toeristische producten en belevingen. Maar er is net zo goed aandacht voor hedendaagse thema's en verhalen, zoals het reilen en zeilen van een werkende haven, scheepsbouw, de visserij en het UNESCO Waddenzee Werelderfgoed.

Expeditie Harlingen richt zich, met de keuze voor deze verhalen, op de rol van de mens aan de Waddenzee. Door de rol van de mens aan het UNESCO Waddenzee Werelderfgoed te benadrukken wordt een onderscheidende beleving gecreëerd ten opzichte van andere beleefcentra zoals bijvoorbeeld het WEC in Lauwersoog en het Afsluitdijk Wadden Center. Daarbij is het de ambitie om de uitvoering van Expeditie Harlingen en verhaallijnen op te pakken met lokale partijen, zodat dit project een positieve bijdrage kan leveren aan het toekomstperspectief van bestaande plannen.

1.5. Het plan Expeditie Harlingen biedt een goede invulling aan de ontwikkeling van de Willemshaven en de hiervoor gereserveerde gelden binnen de Regio Deal

De gemeente Harlingen wil medio 2026 het plan Expeditie Harlingen als voorstel op de bestuurstafel van de Regio Deal agenderen. Daarmee wordt een goede invulling gevonden voor het beschikbare regiodealbudget voor de ontwikkeling Willemshaven (€ 413.000 in de reserve Willemshaven + € 165.289 rijksbijdrage Regiodeal = € 578.289). Van de gemeenteraad wordt gevraagd om deze middelen, onder voorbehoud van goedkeuring door de bestuurstafel, beschikbaar te stellen voor Expeditie Harlingen.

1.6. De gereserveerde middelen binnen de Regio Deal zijn cruciaal voor de uitvoering van plannen van Expeditie Harlingen die buiten de scope van het Visserij Ontwikkeplan (VOP) vallen

De middelen die gereserveerd zijn binnen de Regio Deal zijn cruciaal voor de uitvoering van de plannen van Expeditie Harlingen en houden nauw verband met dit voorstel. Door dit nu als integraal voorstel voor te leggen, wordt een extra besluitvormingsstap richting de gemeenteraad voorkomen. Dit bespaart tijd en maakt het mogelijk om na goedkeuring door de bestuurstafel direct over te gaan tot uitvoering van de belevingsonderdelen binnen Expeditie Harlingen.

De middelen, zoals deze gereserveerd zijn in programmalijn 1C van de Regio Deal, worden besteed aan de realisatie van de plannen die voor 2026 gepland staan en buiten de scope van het Visserij Ontwikkeplan (VOP) vallen. Denk daarbij aan de realisatie van podwalk(s),

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

aankleding en inrichting van Dok5 en de realisatie van een tentoonstelling op vlak van scheepsbouw en de KNRM.

2.1. Er is een (aanvullend) budget nodig om in 2026 de plannen verder uit te werken en uit te voeren.

Om alle plannen uit te voeren en de eerste resultaten zichtbaar te maken is een aanvullend budget nodig van €100.000,-. De gemeenteraad wordt gevraagd om dit incidentele krediet, met het vaststellen van het plan, beschikbaar te stellen en te dekken uit de algemene investeringsreserve. Het voorbereidende krediet zal onder meer worden ingezet worden voor een in te huren kwartiermaker Expeditie Harlingen die aan de slag zal gaan met de uitvoer van de plannen, het uitwerken van een businesscase en het organisatievraagstuk en de fondsenwerving. De gemeente heeft hier nu geen middelen voor beschikbaar in de begroting. Daarbij is er specifieke expertise nodig om het organisatievraagstuk met de daarbij horende businesscase deskundig vorm te kunnen geven en kunnen de totale projectkosten in 2026 hiermee gedekt worden.

Met het beschikbaar stellen van dit aanvullende krediet kunnen de totale projectkosten in 2026 gedekt worden en kunnen de plannen snel worden uitgevoerd. De inzet van een kwartiermaker en realisatie van een belevingsplatform/huisstijl, die cruciaal zijn voor de realisatie van de overige onderdelen, kunnen namelijk niet bekostigd worden vanuit de beschikbare middelen voor het VOP die voor andere onderdelen zijn gealloceerd en verantwoord moeten worden. De gereserveerde middelen in de Regio Deal mogen pas worden uitgegeven als er een positief besluit met beschikking van de bestuurstafel is.

Kanttelingen

1.1. Indien er op termijn geen actieve inzet vanuit de markt is voor de doorontwikkeling van alle plannen, blijft Expeditie Harlingen mogelijk eenvoudiger van opzet.

Wanneer er op termijn geen structurele financiële borging van de plannen is, bijvoorbeeld bij een gebrek aan inzet vanuit de markt, dan blijft Expeditie Harlingen mogelijk in een eenvoudigere opzet bestaan. In dat geval vindt er bijvoorbeeld geen nieuwbouw of verbouw van Dok5 plaats, en wordt de basis van de beleving voornamelijk gevormd door de onderdelen uit het Visserij Ontwikkelplan, aangevuld met enkele maritieme onderdelen.

De inspanningen en investeringen in 2026 en 2027 zijn in dat scenario niet vergeefs geweest: er is dan immers blijvend geïnvesteerd in de toeristisch-recreatieve doorontwikkeling van de Nieuwe Willemshaven en Dok5, waarmee de plek aantrekkelijker en beter beleefbaar is geworden voor bezoekers en inwoners. Ook is er in dit scenario nieuw toeristisch-recreatief aanbod ontwikkeld in de stad en havens en een digitaal belevingsplatform dat goed aansluit op de doelstellingen van het toeristisch beleid van de gemeente.

1.2. De gereserveerde middelen binnen de Regio Deal mogen pas worden uitgegeven als ook de bestuurstafel Regio Deal daarmee heeft ingestemd.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

2.1. Het is aannemelijk dat de gemeente in de toekomst ook structureel zal moeten bijdragen om Expeditie Harlingen als jaarrond attractie mogelijk te kunnen maken

Het (aanvullende) budget van € 100.000,- heeft betrekking op de voorbereiding en uitvoering van de plannen in het jaar 2026. Afhankelijk van de verdere uitwerking van alle plannen, zal later mogelijk opnieuw aanvullend krediet gevraagd worden van de gemeenteraad. De kans is daarbij aanwezig dat de gemeente ook structureel zal moeten investeren om Expeditie Harlingen als volwaardige jaarrond attractie mogelijk te kunnen maken. Dit is mede afhankelijk van de inkomsten van de fondsenwerving, eventuele (toekomstige) inkomsten/investeringen vanuit markt en de uit te werken businesscase.

Financiën

In onderstaande tabel is een overzicht van de kosten met dekkingsvoorstellen opgenomen. Hiermee kunnen de totale kosten van 1,525 miljoen voor 2026 gedekt worden.

Onderdeel van deze begroting zijn de projectgelden (€ 850.000) voor het Visserij Ontwikkelplan (VOP) die gealloceerd zijn voor de visserijbelevingsonderdelen en in dat kader ook verantwoord moeten worden richting het rijk. Deze middelen zijn al beschikbaar in de gemeentelijke begroting.

Daarnaast is de gemeente voornemens om een aanvraag indienen bij de bestuurstafel Regio Deal om de gereserveerde rijksbijdrage Willemshaven (met de daarbij door ons gereserveerde cofinanciering: de reserve Willemshaven) in te zetten voor het project Expeditie Harlingen. Deze middelen (€ 578.289) worden ingezet voor de realisatie van de maritieme belevingsonderdelen en het aanbod in stad en havens.

Aanvullend is er een krediet van € 100.000) nodig om begin 2026 te kunnen starten met de uitvoer van alle plannen en ambities. Dit is meegenomen in het voorstel zoals dat nu voor ligt. In de bijlage 3: begroting Expeditie Harlingen is een gespecificeerde begroting opgenomen.

Kosten

Omschrijving	Bedrag
Vorbereidingskosten (o.a. inzet kwartiermaker, ontwerpkosten) en huisstijl/platform	€ 325.000
Realisatie maritieme belevingsonderdelen Expeditiecentrum (exclusief Visserij Ontwikkelplan)	€ 275.000
Realisatie belevingsonderdelen Visserij Ontwikkelplan	€ 850.000
Podwalks, panorama plattegronden (laaghangend fruit)	€ 75.000
Totaal	€ 1.525.000

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Dekking

Omschrijving	Bedrag
Projectgelden Visserij Ontwikkelplan (VOP)	€ 850.000
Reserve Willemshaven + rijksbijdrage Regio Deal Willemshaven	€ 578.289
Vorbereidend krediet Expeditie Harlingen	€ 100.000
Totaal	€ 1.528.289

Juridisch

De gemeente heeft een huurovereenkomst met CareX Fryslân BV voor de huur van Willemshaven 1 en 5 (Dok5) welke afloopt op 1 januari 2028.

Communicatie

De gemeente Harlingen organiseert op zaterdag 17 januari een pop-up Expeditie Harlingen in het Entrepotgebouw. Tijdens dit moment wordt het concept van Expeditie Harlingen, in samenwerking met lokale partijen, op een toegankelijke en interactieve manier gepresenteerd aan raadsleden, inwoners en betrokken organisaties. Rondom de presentatie wordt breed gecommuniceerd over de inhoud en ambitie van het plan.

In 2026 volgt een communicatiecampagne waarin de uitvoering van de eerste onderdelen (zoals de visserijbeleving en realisatie van onderdelen in DOK5 en op het terrein van de Willem Barentszwerf) onder de aandacht wordt gebracht. Hierbij ligt de nadruk op samenwerking, trots en de ontwikkeling van Harlingen als maritieme belevingsstad.

Participatie

Expeditie Harlingen is tot stand gekomen met behulp van een uitvoerig participatietraject. Dit traject bestond uit een brede bijeenkomst en verschillende sessies met een denktank om zo het toeristisch-recreatief concept vorm te geven en te verfijnen. Ook hebben er verschillende gesprekken plaatsgevonden met de afzonderlijke partijen. Denk bijvoorbeeld aan de stichting Expeditieschip Willem Barentsz, CareX, de vissers en visserij gerelateerde partijen, Sterke Yerke, KNRM, Bruine Vloot en de karakteristieke schepen in De Nieuwe Willemshaven. In de realisatie van de plannen zullen deze partijen wederom betrokken worden.

Fatale termijn

Niet van toepassing

Uitvoering

In 2026 zal verder uitvoer gegeven worden aan Expeditie Harlingen. De focus ligt daarbij op de realisatie van de Visserij Ontwikkelplan (VOP) onderdelen als belangrijk onderdeel van Expeditie Harlingen, aangevuld met een aantal maritieme belevingsonderdelen. Simultaan wordt daarbij gewerkt aan een businesscase waarmee in kaart wordt gebracht wat er concreet voor nodig is om Expeditie Harlingen te kunnen laten fungeren als jaarrond

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

attractie. De gemeente pakt de uitvoer (mede) op via een aan te trekken kwartiermaker Expeditie Harlingen.

Het is daarbij een belangrijke ambitie om de eerste onderdelen gerealiseerd te hebben tijdens The Tall Ships Races Harlingen 2026 vanwege de vele bezoekers die dan in de stad (en specifiek op De Nieuwe Willemshaven) aanwezig zijn. In een later stadium, als de visserijbelevingsonderdelen gerealiseerd zijn, verschuift de uitvoer naar de realisatie van de belevingsonderdelen van de andere maritieme thema's.

Relevante documenten

Eerder genomen besluiten:	<i>Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030 (d.d. 10 juli 2024)</i>
Intrekken beleidsnota's:	<i>Niet van toepassing</i>
Gevolgen ander beleid:	<i>Niet van toepassing</i>

Bijlagen

Bijlage I - Expeditie Harlingen (document nr. 359706)

Bijlage II - Onderlegger en onderbouwing Expeditie Harlingen (document nr. 358923)

Bijlage III - Begroting Expeditie Harlingen 2026 (document nr. 58291)

Bijlage IV - Begrotingswijziging Expeditie Harlingen (document nr. 359707)

Harlingen, 25 november 2025

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris, de burgemeester,

S. van Gent

C.M. Sjerps

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Besluit van de gemeenteraad van Harlingen

Onderwerp:	Expeditie Harlingen
-------------------	---------------------

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HARLINGEN

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 25 november 2025

Besluit

1. Onder voorbehoud van goedkeuring van de bestuurstafel van de Regio Deal een bedrag van € 578.289 beschikbaar te stellen voor de uitvoer van het plan Expeditie Harlingen en te dekken uit de reserve Willemshaven (€ 413.000) en de rijksbijdrage Regiodeal (€ 165.289);
2. Een (aanvullend) budget van € 100.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoer van het plan Expeditie Harlingen en te dekken uit de algemene investeringsreserve.

Besluit aangepast

--

Vastgesteld door de raad in zijn
vergadering van 21 januari 2026

, de voorzitter

, de raadsgriffier